

door Guus Mahler

De Erfgoedcommissie overlegt regelmatig over urgente en minder urgente zaken met betrekking tot de erfgoedwaarde van vuurtorens in Nederland en België. Hieronder geven we een opsomming van de onderwerpen waar we ons het afgelopen kwartaal mee hebben bezig gehouden.

Nieuw Neuzenpolder

Er is contact geweest met de gemeente Terneuzen inzake het hoge licht van de lichtenlijn Nieuw Neuzenpolder. Het gaat hier om een groen-wit gestreepte vakwerkconstructie die blijkens een revisietekening zijn oorsprong had in de Schokkerhaven aan het Ketelmeer. Omdat het aantal historische lichtopstanden langs de Westerschelde in de afgelopen decennia in rap tempo is afgenomen, en dit licht een van de weinige overgebleven vierkante vakwerktorens is, trok het onze aandacht. Uit overleg met de verantwoordelijke ambtenaar is gebleken dat de gemeente Terneuzen uit principe geen nieuwe monumenten aanwijst. Bovendien richt het gemeentelijke monumentenbeleid zich alleen op 'gebouwen'. Omdat de cultuurhistorische waarde van het hoge licht wel wordt onderkend, ziet de betreffende ambtenaar wel kansen om de toren voor het nageslacht te bewaren door er bekendheid aan te geven in de politiek en in de media in het geval dat deze bedreigd mocht worden met sloop.

Zeughoek

Zoals u eerder heeft kunnen lezen hebben wij, als commissie, een zogenaamde redengevende beschrijving van de lichtopstand aan de Zeughoek ingediend bij de gemeente Hollands Kroon. Dat is een omschrijving van de diverse erfgoedwaarden van een potentieel monumentaal bouwwerk. In reactie daarop liet de gemeente weten dat bij het toewijzen van een monumentale status instemming nodig is van de eigenaar van het object. In dit geval is dat Rijkswaterstaat. De gemeente kreeg desgevraagd van Rijkswaterstaat te horen dat zo'n monumentenstatus voor hen niet relevant is. Maar, omdat het hier om een zogeheten 'opstalrecht' gaat, is Rijkswaterstaat mogelijk wel bereid dit te verkopen aan de gemeente. Indien men dit opstalrecht zou aankopen (dus inclusief de toren), zou de gemeente de monumentenstatus kunnen toekennen. Echter, Hollands Kroon hanteert een zogenaamd 'accommodatiebeleid' waarbij ernaar gestreefd wordt om de verantwoordelijkheid voor gebouwen met een publiekmaatschappelijke functie over te dragen aan particulieren (verenigingen, instellingen, enz.). Om deze reden kan er geen voorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd om het opstalrecht en de toren over te nemen van Rijkswaterstaat. De gemeente heeft daarom moeten besluiten het aanwijzingstraject te staken. De vraag vanuit de gemeente of de Nederlandse Vuurtoren

Vereniging de toren in eigendom zou willen verwerven is helaas niet realistisch. Wel hebben we aangegeven dat onze vereniging op zoek kan gaan naar mogelijk geïnteresseerde partijen. De gemeente Hollands Kroon zal onze redengevende beschrijving doorsturen naar het Historisch Genootschap Wieringermeer. Dit is een actieve club van vrijwilligers die wellicht mee kan denken over een oplossing.

Kaapduinen en Zoutelande

Nadat er begin van dit jaar door ons een verzoek is ingediend bij de gemeente Veere om de drie lichtopstanden in Dishoek en Zoutelande aan te merken als gemeentelijk monument, bleef het een tijd erg stil. Wel werd, in een debat van de raadscommissie op 19 oktober jl., door raadslid Van Kervinck van 'Hart voor Veere', opnieuw aandacht gevraagd voor dit proces. Wethouder Maas (PvdA/Groen-Links) liet weten dat de procedure nog enige tijd in beslag neemt en dat de bouwkundige staat van 'de Sergeant' niet goed is. Omdat de gemeente vooralsnog niet tot aanwijzing is overgegaan, heeft de Erfgoedcommissie verzocht om in afwachting daarvan de objecten voorlopig te beschermen door middel van een voorbereidingsbesluit. Hiermee wordt voorkomen dat deze objecten worden gesloopt, voordat het aanwijzingstraject is afgelopen. Ook het Cuypersgenootschap heeft een verzoek bij de gemeente Veere ingediend om de drie lichtopstanden te beschermen.

Vlissingen

Ook in Vlissingen lijkt het stil te zijn geworden rondom de voorgenomen opknabbeurt van het havenlicht op het Keizersbolwerk. Om die reden heeft de raadsfractie van 50Plus schriftelijk vragen gesteld aan het college van burgemeester en wethouders om erachter te komen wat de stand van zaken is. Daarnaast heeft 50Plus ook specifiek gevraagd naar de mogelijkheid om de oude optiek terug te plaatsen in het havenlicht. Deze is indertijd vervangen door een modern led-armatuur als onderdeel van het project 'Zeker duurzaam', waarbij Rijkswaterstaat het grootste gedeelte van haar lichtopstanden heeft verduurzaamd. Het antwoord op deze vragen is nog niet gepubliceerd.

Numansdorp

In december zal onze commissie overleg hebben met de Historische Kring Numansdorp en een afvaardiging van de gemeente Hoeksche Waard. In dit overleg worden de mogelijkheden besproken om te komen tot een replica van het voormalige havenlicht van Numansdorp, zoals dat tot in de jaren negentig op het westelijke havenhoofd van de Tramweghaven heeft gestaan. Dit past in het kader van het provinciale Erfgoedlijnenproject, dat na het succes op Goeree-Overflakkee zal worden uitgebreid naar onder meer de Hoeksche Waard.

Kijkduin (Lange Jaap)

Eind september verschenen alarmerende berichten in de media over de slechte staat waarin de Lange Jaap bij Huisduinen, officieel vuurtoren Kijkduin, zich bevindt.

De oude optiek van het havenlicht van Vlissingen, met rondom gekleurde sectoren. Foto Guus Mahler.

Wij waren hierover allermest verbaasd. Al in 2011 heeft de Nederlandse Vuurtoren Vereniging haar zorgen geuit richting de eigenaar van de toren, Rijkswaterstaat. In een artikel van Peter Kouwenhoven dat verscheen in de wintereditie van de Vuurboet in 2011 valt te lezen dat er al sinds lange tijd sprake is van scheuren in delen van deze monumentale gietijzeren vuurtoren. Gezien de vele vragen die onze vereniging bereikten, is er op 26 september namens het bestuur een verklaring op de website geplaatst. We blijven hoop houden op een goede afloop. Het blijkt maar weer eens dat het beheer van dergelijke monumentale objecten geen sinecure is. Op dit moment wordt gewacht op een besluit van de minister van Infrastructuur en Waterstaat dat duidelijkheid moet geven over de toekomst van Nederlands hoogste actieve vuurtoren.

Marken, Urk en De Ven

Al enige tijd staat Het Paard, de vuurtoren van Marken, in de steigers. Tot ergernis van de bewoners, Thijs en Liliane Spijker, bleven de restauratiewerkzaamheden echter uit. Het is niet bekend wanneer het werk wordt afgerond. Dit najaar is ook gestart met onderhoudswerkzaamheden aan de vuurtorens van Urk en De Ven, nabij Enkhuizen. Die opknabbeurten omvatten zowel het interieur als het exterieur en worden uitgevoerd door Schakel & Schrale, een bedrijf dat is gespecialiseerd in restauratie- en renovatiewerkzaamheden. Naar verwachting zullen de werkzaamheden aan de vuurtorens van Urk en De Ven zes maanden duren.

Lichteiland Goeree

Onze contacten met de gemeente Goeree-Overflakkee over hun inventarisatie van erfgoed uit de jaren 1940-1990, waaronder het lichteiland Goeree, hebben tot op heden niet tot nieuwe inzichten geleid. Inmiddels zijn wij bezig om ons te oriënteren op mogelijkheden om het lichteiland voor de toekomst veilig te stellen. Gedacht wordt aan het via de media onder de aandacht brengen van dit bijzondere object om daarmee projectontwikkelaars te interesseren. Een geslaagd voorbeeld van zo'n herbestemming is het REM-eiland, dat van 1964 tot 2006 voor de kust van Noordwijk in zee stond. Inmiddels is het binnengehaald en vervult het aan de vaste wal in Amsterdam een horecafunctie.

Nieuwpoort en Oostende (België)

Het Belgische agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK) meldt via Twitter en LinkedIn dat zij bezoek hebben gehad van een delegatie van een Technische Universiteit uit Denemarken om informatie te verzamelen ten behoeve van het verduurzamen van de vuurtorens te Nieuwpoort en Oostende. Het is de bedoeling om de vuurtorens op termijn te voorzien van ledverlichting, iets waar de Denen inmiddels de nodige ervaring mee hebben opgedaan in hun eigen vuurtorens. Onze commissie volgt deze ontwikkelingen bij de zuiderburen met belangstelling.